Il-Ħuttafa

Il-magażin ta' Klabb Ħuttaf

X'munqar dak!

BirdLife MALTA

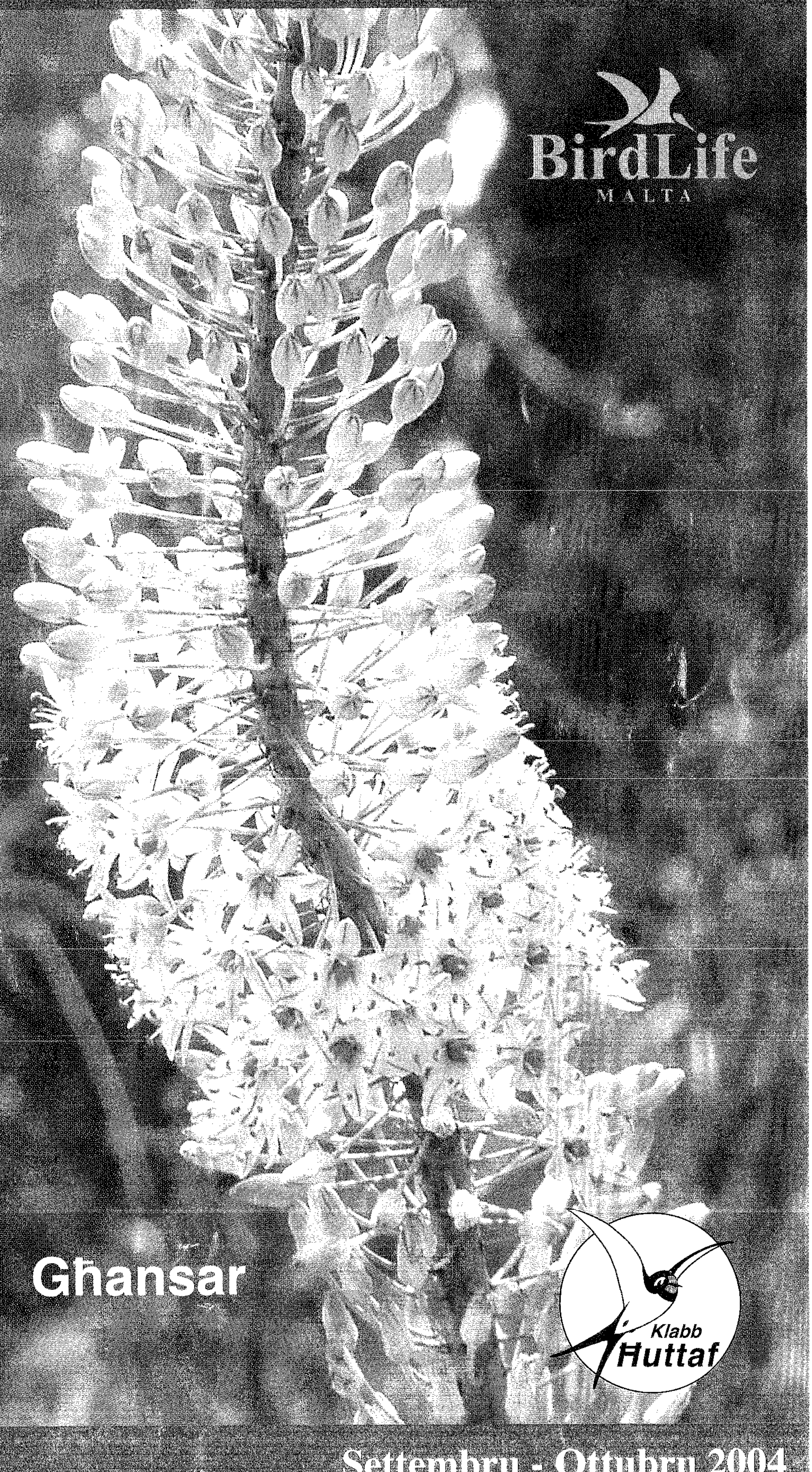

Għansar

Jekk tħobb l-għasafar

dal-ktieb għalik!

Klabb Ħuttaf

Numru 64 Settembru - Ottubru 2004

Ħbieb Ħuttaf...

x'għandna?

editorjal	2
aħbarijiet	3
x'għandna mid-dinja?	4
brimba oħra	5
kompetizzjoni 64	5
tromba @	6
sittsaqajn	6
gallarija	7
is-Sfinks	7
Falko	8
ktieb ġdid	9
ħarġa...	9
djarju berdwoċer	10
poeżija	10
midd idejk	11

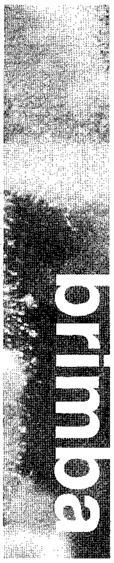

Ftit ilu kont qed nara magażin tal-kunsill lokali, u sibti paġna bir-ritratti QABEL u WARA biex juruk kemm il-kunsill ikun ħadem u sebbaħ il-lokalità.

Ritratt kien juri rokna kollha skart, ħmieġ u telqa u fuqu miktub QABEL. Ħdejh ritratt ieħor juri l-istess rokna nadifa u pulita b'xi skip fil-ġenb, u fuqu miktub WARA.

Ritratt ieħor kellu triq kollha ħofor u tumbati = QABEL; ħdejh l-istess triq b'tarmak ġdid = WARA.

Imbagħad rajt ritratt li kien juri triq fil-kampanja bil-ġnub kollha busbież, lellux, peprin u ġarġir, insomma splużjoni ta' fjuri, u fuqu l-kelma QABEL. Fir-ritratt ta' ħdejh: ġenb ta' triq qisu fis-Sahara Desert, bil-kelma WARA! Għall-ewwel ħsibtu żball, imbagħad bdejt inħabbat rasi mal-mejda...

Għax ma kien żball xejn - il-kunsill kien qaxxar dak il-ġmiel ta' pjanti għax ħaseb li b'daqshekk "naddaf" it-triq. U wisq naħseb li ħafna kunsill lokali fil-Gżejjer Maltin ukoll jirraġunaw hekk. Ħafna nies jaħsbu li jekk pjanta ma jkunux ħawluha huma, mela dik il-pjanta mhux postha hemm, u trid tinqala' għax tagħmel ikrah. Biex tkun tajba trid tkun xtrajtha minn ħanut tal-ġonna u ħawwiltha. Dak li kiber waħdu kollu ħaxix ħażin. Intom hekk tirraġunaw, ħbieb Ħuttaf? Nispera li le...

Kif tista' tħares lejn il-ġmiel u taħsbu ħmieġ? In-natura tipprova tgħallimna s-sbuħija u l-varjetà, u aħna naħsbuha skart u neqirduha. Meta nkun qed insuq u nara dawk l-irġiel ibexxu l-velenu fuq il-fjuri tal-ħubbejż u l-leblieb u l-fidloqqom, inkun irrid nagħlaq għajnejja - imma ma nkunx nista', għax inkella nikkraxxja...

Tgħid xi darba din il-gwerra kontra l-pjanti għad tieqaf?

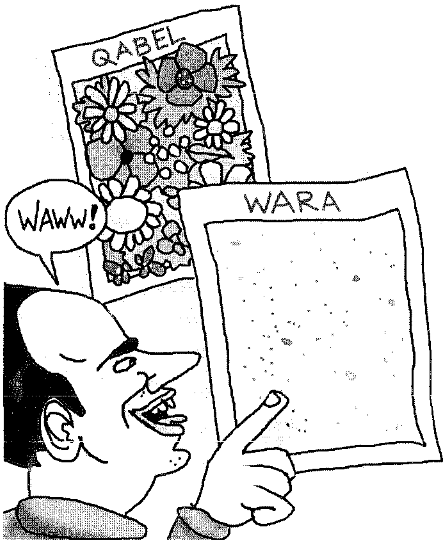

Victor Falzon l-editur

Desirée Falzon

L-**għansar** (seaside squill) hija pjanta li fix-xitwa tkun bil-weraq biss u fis-sajf tkun bil-fjuri biss! F'Malta hija pjanta komuni fix-xagħri, imma dil-ħarifa naħseb kienet sena rekord għall-għansar, għax kull roqgħa x-xagħri kien invażata bihom.

kumitat klabb ħuttaf

Jason Aloisio, Audrey Chetcuti, Norman Chetcuti, Desirée Falzon, Sylvia Falzon, Victor Falzon, Justin Vassallo

indirizz BirdLife Malta, 57/28 Triq Bigord, Ta' Xbiex MSD 12
tel 21347646 feks 21343239 imejl info@birdlifemalta.org
websajt www.birdlifemalta.org
imejl tal-magażin il-huttafa@birdlifemalta.org

Sakemm mhux speċifikat mod ieħor, l-isem BirdLife f'dal-magażin jirreferi għal BirdLife Malta. Materjal mill-magażin jista' jiġi kkupjat sakemm mhux għal skopijiet kummerċjali, sakemm jissemma' l-isem **Il-Ħuttafa** u sakemm tintbagħat lill-BirdLife kopja tal-materjal fejn ġie kkupjat.

Publikazzjoni: BirdLife Malta, Ottubru 2004
Disinn u produzzjoni: Victor Falzon
Ritratti tal-faċċata: **għansar** - Desirée Falzon; **xifa** - Charles Gauci
Stampat: Poulton's Print Shop

Klabb Ħuttaf huwa t-taqsima ta' BirdLife Malta għall-membri ta' taħt it-tmintax. Norganizzaw ħarġiet fil-kampanja, żjarat f'riservi naturali, serati kraft u nagħmlu xogħol ambjentali. Noħorġu l-magażin *Il-Ħuttafa* kull xaharejn għall-membri, u nagħmlu ħendawts u logħob għal waqt xi attivitajiet. Sħubija fi Klabb Ħuttaf hija Lm2 fis-sena.

Dak ir-ritratt meħud l-Għadira, ħbieb! U dik il-brimba kienet ftit ikbar minn dubbiena!

Għawdex il-mira...

Smajtu żgur bil-korsa tal-golf li riedu jibnu ħdejn ir-Rabat. Fl-aħħar smajna l-aħbar tajba li mhux se jagħtuhom permess.

Imma b'xorti ħażina, xi nies importanti xorta għadhom joħolmu biex f'Malta jibnu mhux korsa waħda imma żewġ korsi tal-golf. Qisu ma tantx jimporta li korsa tal-golf tieħu ħafna ħafna art. Jekk f'Malta għandna kollox, ħafna ħafna art żgur li m'għandniex! Fejn jaħsbu li qed ngħixu? Il-Kanada? Mhux hekk biss, imma waħda minn dawn il-korsi jriduha f'Għawdex! X'qed jaħsbuh Għawdex? New Zealand? U dejjem isemmu Ta' Ċenċ, Ta' Ċenċ...

U la semmejna lil Għawdex, qed nerġgħu nisimgħu li xi erba' mġienen li jħobbu proġetti kbar iridu jibnu ajruport f'Għawdex. Din mhix xi idea ġdida, anzi ħaġa li l-BirdLife u għaqdiet oħrajn diġà ġġieldu u pprotestaw fit-toroq kontriha fil-passat. (Il-Huttafa 7)

Għax bħall-korsa tal-golf, ajruport jieħu ħafna ħafna art...

Darba mhux biżżejjed!

Fl-aħħar harġa tal-magażin ġibna li par **ħuttaf** bejtu fil-Buskett. Dak l-istess par, wara li kibrulhom il-frieħ u tgħallmu jtiru, reġgħu biedu u reġgħu rabbew familja oħra! U t-tieni grupp kibru u taru wkoll. Kos, kieku f'Malta m'hawnx il-kaċċaturi li joqtlu kollox, kieku dawn l-affarijiet isiru ħaġa komuni, u lanqas biss nibqgħu nġibuhom fil-Huttafa :)

Il-kaċċaturi li qatlu lil ħuti ċ-**ċinji** f'Jannar 2002 fl-aħħar harġilhom il-kastig, u se jeħlu l-ħabs! Din kienet l-ewwel darba* fl-istorja ta' Malta li kaċċatur imur il-ħabs talli qatel għasfur. Ħaqqhom, forsi xi darba jitgħallmu jirrispettaw il-liġi.

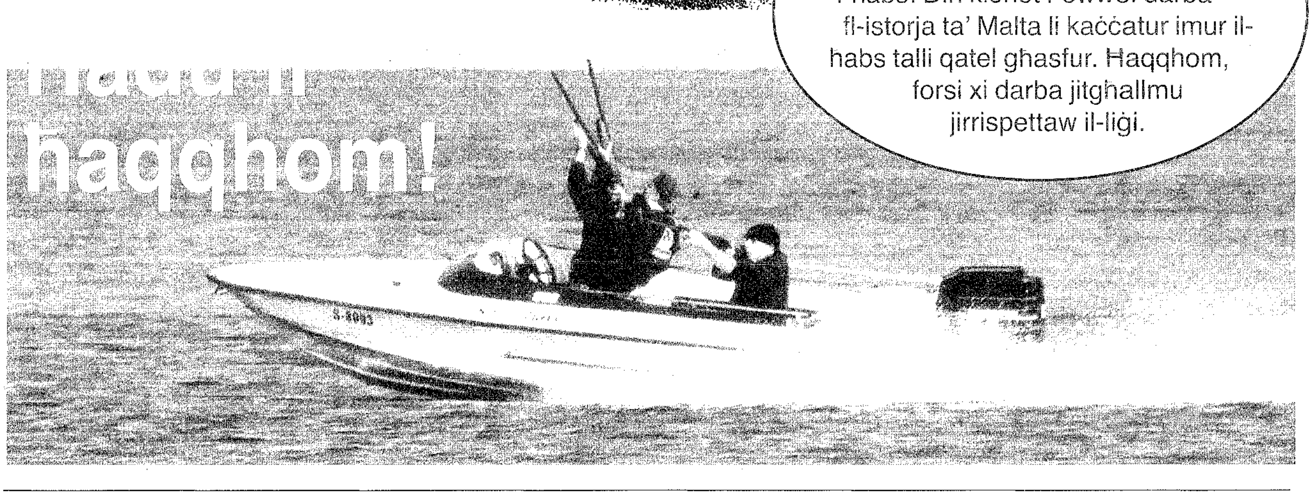

X'faqqgħa ta' Xifa!

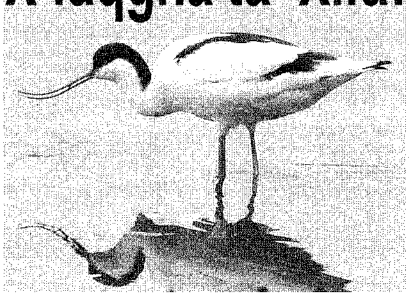

Din ix-**xifa** (bl-Ingliż avocet) niżlet fir-riserva ta' l-Għadira fi 3 Ottubru 2004 u ġennet lill-berdwoċers kollha! Kull min kellu kamera ra kif għamel u niżel l-Għadira jipprova jiġbidilha ritratt. Dan t'hawn fuq ħadu Charles Gauci, u juri l-għasfur qiegħed jiekol. Dan l-għasfur għandu munqaru veru speċjali - milwi 'l fuq!

Ix-xifa kull sena jaraw xi waħdiet minnha l-berdwoċers, u għalhekk mhix meqjusa tajra rari. Imma s-soltu jarawha għaddejja ttir fuq il-baħar 'il barra mill-art, mhux tippassiġġa fl-ilmijiet ta' l-Għadira!

Tafu għaliex dan l-għasfur jgħidulu xifa? Għax XIFA tfisser ukoll biċċa għodda li juża l-iskarpan. Issa aqtgħu għaliex l-għasfur issemma għal din l-għodda!

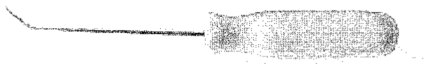

*Jista' jkun li fi żmien il-Kavallieri xi nies intefgħu l-ħabs għax qatlu tajr li kien jikkaċċjah il-Gran Mastru u sħabu. Ed.

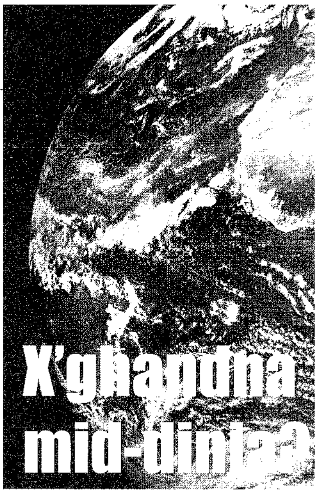

Fokaċċa!

Fil-Kanada qed jerġgħu joqtlu l-foki bl-addoċċ. Dis-sena ha jkun rekord ta' qtil għal dawn l-aħħar 50 sena. Tafu kemm? **350,000 annimal**, l-aħwa!

L-iskuża hi li s-sajjieda qed igorru li ma baqax ħut fil-baħar. "Kollu tort tal-foki" qal wieħed sajjied "kilulna l-ħut kollu!"

Prosit għalina! Wara li s-sajjieda stess battlu l-baħar għax bdew jaqbdu ħut bla kontroll, issa qegħdin iwaħħlu fil-foka. U allura jridu joqtlu l-foki. Il-gvern Kanadiż ikkuntentahom, u tahom permess jagħmlu massakru sħiħ mill-foka ta' l-ispeċi Atlantic harp seal. Din miskina ma tafx tiddefendi ruħha, u toqgħod hemm fuq is-silġ tistenna l-mewt ġejja!

U s-sajjieda issa kuntenti, għax bil-ġlud tal-foki qed jagħmlu negozju kbir - ibigħuhom lill-fabriki tal-kowtijiet tal-fer, u jagħmlu kemxa flus.

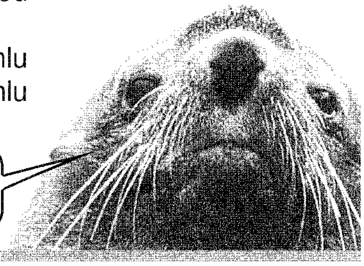

Sabu l-Piding!

Fuq il-gżira Calayan fil-Filippini, studjużi ta' l-għasafar għadhom kemm sabu speċi ta' għasfur ġdid. Huwa tip ta' gallozz li jgħix qrib ix-xmajjar fil-foresti, u mid-dehra ma jafx itir, jew bilkemm. Semmewh il-**Calayan rail** *Gallirallus calayanensis*. L-istudjużi stmaw li b'kollox hemm xi 200 par fuq il-gżira. In-nies ta' Calayan ilhom jafu bih dan l-għasfur, anzi għandhom isem għalih: piding. Imma għax-xjenza huwa ġdid.

Il-BirdLife International tittama li bis-saħħa ta' dan l-għasfur il-gżira Calayan u l-inħawi tal-viċin jingħataw protezzjoni speċjali. Dawn l-għasafar spiss jinqerdu bl-indħil tal-bniedem, speċjalment fejn jiddaħħlu qtates (li jattakkaw l-għasafar) u firien (li jiklulhom il-bajd u l-flieles).

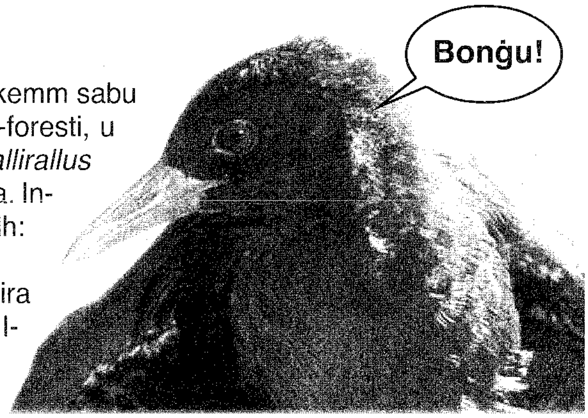

Rigali goffi mill-Botswana!

Il-Botswana huwa l-iktar pajjiż fl-Afrika li għandu iljunfanti - jistmaw li hemm mal-100,000 wieħed. Dan l-aħħar smajna li l-Botswana se tagħti 500 iljunfant lil pajjiż ieħor fl-Afrika, il-Mozambique. Dawn l-iljunfanti se jintelqu fil-park nazzjonali Gorongosa, wara vjaġġ bl-art ta' 1800km. It-trasport ta' kull iljunfant se jiswa mat-Lm800!

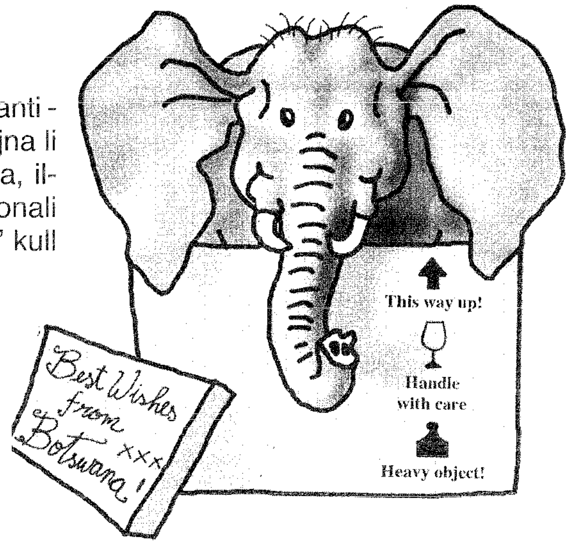

Miskin it-Teddy Bear!

F'dawn l-aħħar snin donnu li mill-iStati Uniti ħlief aħbarijiet ħżiena għall-annimali m'aħniex naqraw! Issa smajna li l-**orsijiet kannella** (brown bear, grizzly bear) li jgħixu fl-Alaska se jibdew jinqatlu biex jinbiegħu prodotti minnhom, bħal suf, snien, dwiefer eċċ. S'issa l-orsijiet kienu jistgħu jinqatlu biss għall-ikel mir-residenti Indjani tal-post. Imma issa daħħlu dir-regola ġdida. Insomma, il-flus saru jikkmandaw kollox!

Membru ta' Klabb Ħuttaf isib brimba ġdida għal Malta!

Brimba ġdida...oħra!

Wara li qrajt f'*Il-Ħuttafa* 62 fuq is-sejba ta' brimba ġdida fir-riserva ta' l-Għadira, ġietni kurżità nara nsibx waħda fil-ġnien tad-dar, peress li hemm varjetà ġmielha ta' brimb, insetti u animali żgħar oħrajn. Ma rnexxilix insib waħda bħalha, imma sibt oħra li ma rajtx bħalha qabel. Kienet brimba ta' daqs medju (xi 15mm), b'forma boċċa u griża b'disinn iswed qisu V fuq daharha. Saqajha kienu rqaq b'kuluri kafellatte u kannella jalternaw.

Fittixt fil-ftit materjal li għandi fuq il-brimb ta' Malta, imma ma sibthiex. Għalhekk qallibt l-internet, u sibt stampa ta' brimba jgħidulha Furrow Orbweaver *Larinioides cornutus* li kellha l-istess disinn fuq daharha, u qrajt li din tagħmel għanqbuta kbira ħdejn l-ilma - fil-fatt il-brimba "tiegħi" wkoll kellha għanqbuta daqshiex, u kienet viċin vaska ta' l-ilma!

Staqsejt xi berdwoċers jafux xi ħaġa dwarha, u xi ħadd qalli li għandna speċi tixbaħha ħafna jgħidulha *Larinioides suspicax*, u tani parir nistaqsi lil David Dandria, espert tal-brimb. Dan interessa ruħu ħafna u ġie d-dar jaraha. Peress li sab li kif qaluli tixbaħ ħafna lil *L. suspicax*, b'differenzi rqaq fid-disinn, ħadha miegħu biex jeżaminaha fil-laboratorju. Wara xi ġranet qalli li fil-fatt kienet tassew il-*cornutus*, u qalli wkoll li DIN

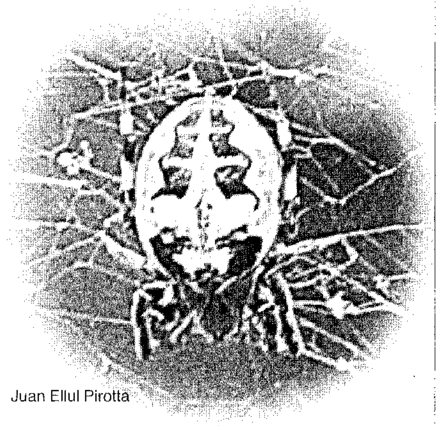

Juan Ellul Pirotta

KIENET L-EWWEL SEJBA ta' din l-ispeċi fir-rekords ta' Malta!

Jien fraħt immens, imbagħad komplejt infittex tagħrif fuqha u sibt li dil-brimba hija aktar attiva bil-lejl. Fil-fatt kont innutajt li matul il-jum il-brimba li kelli kienet tqatta' ħafna ħin mistoħbija f'tubu tal-ħarir li taħdem hi stess taħt werqa. Innutajt ukoll li meta jinqabad insett kbir (bħal farfett) fl-għanbuta, tħallih jaħrab, imbagħad toħroġ issewwi t-tqattigħa. Din il-brimba damet fl-istess post mill-inqas xaharejn, sakemm ħadna miegħu s-Sur Dandria.

Inħajjar dawk kollha li tinteressahom in-natura biex iżommu għajnejhom miftuħin, għax bla dubju f'Malta hawn speċi oħra ta' brimb li għadna ma nafux bih.

Juan Ellul Pirotta

Victor Falzon

Il-brimba ħdejn il-moħba tal-ħarir

KOMPETIZZJONI 64

Norman Chetcuti

A	V	M	C	Q	M	L	M	C	T	R	O	L	W	V
H	P	E	O	U	Ġ	U	B	B	E	Ż	Ż	A	T	W
A	I	P	R	X	D	H	U	I	H	A	Y	N	T	S
T	T	K	A	D	B	M	T	X	Z	X	J	Q	G	Z
D	E	O	E	R	U	T	B	M	E	U	K	D	L	L
Z	A	G	Y	N	E	N	I	J	J	O	Ġ	K	Y	O
E	U	N	Q	B	U	L	Q	A	U	Z	B	Z	E	R
B	X	A	M	G	L	S	L	F	B	K	A	J	A	G
U	R	U	Y	U	L	C	N	E	N	Z	G	R	C	W
G	R	C	E	Q	N	C	U	O	D	U	D	X	J	T
T	Q	S	L	R	O	S	Z	P	P	R	X	N	Y	B
T	J	S	U	Q	B	Y	I	A	I	S	A	H	M	V
V	E	C	K	M	H	Q	K	Y	R	D	C	G	S	L
A	F	E	L	O	D	O	W	D	J	J	V	I	F	F
F	S	E	C	Z	Z	G	S	F	J	V	L	S	X	K

Sibu 10 għasafar ta' l-għana moħbijin f'din it-taħbila ittri. It-tweġibiet jistgħu jkunu mimdudin, weqfin jew imxattrin, bis-sew jew ta' wara quddiem.

Tqasqsux il-magażin - agħmlu kopja tal-kaxxa bit-tweġibiet u ibagħtuhielna fl-indirizz paġna 2. Jew skenjawha u ibagħtuha imejl lil info@birdlifemalta.org

Min jirbaħ nibagħtulu **sett kartolini tan-natura**.

Ċans għandkom sa **30 Novembru 2004**

APPARELL	SPONSUN
BUGEDDUM	TAŻŻEBBUĠ
BUMUNQAR	TRUMBETTIER
EKRU	VERDUN
GARDELL	ĠOJJIN

Ir-rebbieħa ta' Komp 63 hija JAEL AGIUS minn Tas-Sliema. Prosit Jael, il-kartolini daqt ikunu għandek. It-tweġibiet għat-tisliba kienu: 1 Stout infantfish, 2 Sturnell, 3 Buskett, 4 Xifa, 5 Falko, 6 Kannella, 7 Bufula, 8 Sireni, 9 Ċetta.

tromba@

Servejs ħfief dwar in-natura għal min għandu imejl

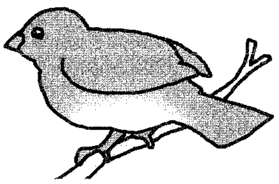

Għasfur tal-bejt - l-iktar kannella, b'xi tikki u dbabar suwed; imbaċċaċ, saqajh qosra u munqaru oħxon; spiss jinżel fl-art ifittex l-ikel ma' sħabu.

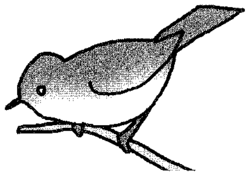

Bufula sewda - griża, sewda u bajda; żgħira u misluta, fuq ruħha, spiss iżżomm denbha 'l fuq; tħobb siġar u arbuxxelli bil-weraq, u ma tantx tinżel fl-art.

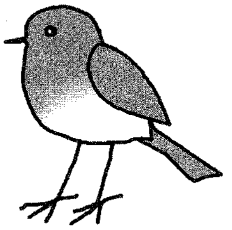

Pitirross - kannella skur, abjad u sider oranġjo (li jista' jidher skur); imbaċċaċ u jħobb joqgħod wieqaf, saqajh twal u rqaq, u rasu kbira; iħobb joqgħod waħdu, u spiss jinżel fl-art ifittex id-dud mill-ħamrija.

Il-mistoqsija ta' did-darba hija din:

Ġie jżurek xi pitirross fil-ġnien dil-ħarifa?

Ibgħat għidilna:
1. IVA jew LE
2. F'liema raħal/belt toqgħod?
3. X'jismek u x'kunjomok?

MHUX KULL GĦASFUR LI JINŻILLEK FIL-ĠNIEN HUWA PITIRROSS. Ħafna drabi jkunu għasfur tal-bejt jew anke bufula sewda. Għalhekk jekk tara għasfur għaddej itir sparat taqbadx tgħid li pitirross, għax probabbli ma jkunx.

Biex tkun żgur li pitirross, trid tarah sew u taralu sidru oranġjo, jiġifieri trid tarah wieqaf fuq zokk, fuq ċint jew fl-art (jew fuq il-bird table li jmissu għandek fil-ġardina!).

Il-pitirross tista' tagħrfu anke bla ma tarah, billi tisma' t-tisfira tiegħu. Tisfira komuni tal-pitirross hija tektika qisu xi ħadd qed itektek żewġ muniti flimkien xi sitt darbiet malajr.

Insomma ħudu gost... u ħudu sehem!

L-aħħar darba staqsejniekom **tarawx friefet il-lejl** ħdejn fejn toqogħdu. Dawn huma t-tweġibiet li daħlu.

post	numru	post	numru
Bormla	1	Mosta	4
Bidnija	3	Għajnsielem	3
San Ġwann	5	Sliema	1
Mosta	3	Tal-Virtù	2

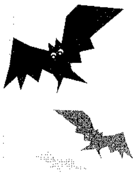

Ħadu sehem Bonnie Attard, Julia Padovani, Alain Borg, Kyle Decelis, Nicole Aloisio, Jael Agius, Nicolae Chetcuti.

Grazzi lil **Alison Buttiġieġ** li tieħu ħsieb dir-rokna

Ibgħat it-tweġiba tiegħek lil **tromba@birdlifemalta.org**

SITTSAQAJN

Matthew Borg Cardona

il-Farfett tal-Fejġel

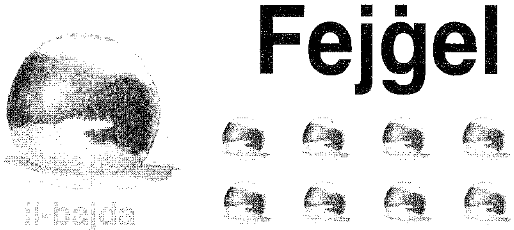

il-bajda

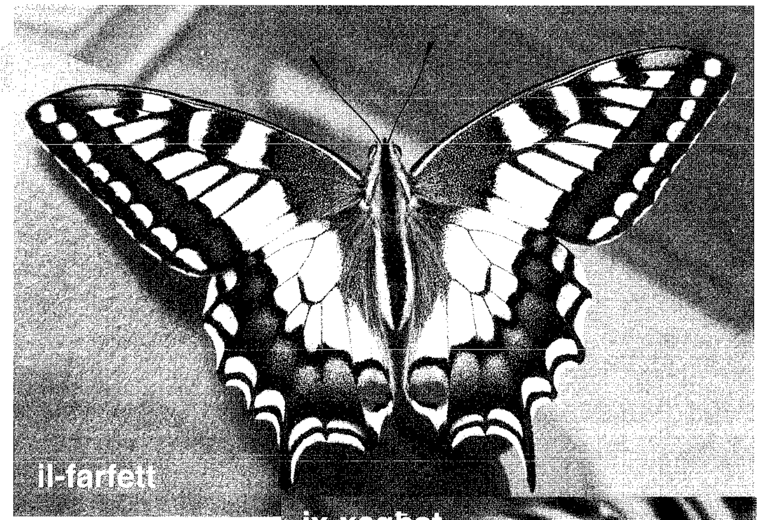

il-farfett

Matthew Borg Cardona

ix-xagħat

Il-farfett tal-fejġel (swallowtail - *Papilio machaon* ssp *melitensis*) huwa wieħed mill-ikbar friefet ta' Malta. Għandu kuluri sbieħ ħafna (ara l-faċċata ta' *Il-Huttafa* 62) b'ħafna isfar bl-istrixxi suwed. Fuq il-ġwienaħ ta' wara għandu bħal denb u għalhekk jgħidulu swallowtail. Mhux komuni ħafna u qed jonqos għax il-ħabitat tiegħu qed jinqeridlu. Is-sottospeċi li hawn Malta hija endemika u għalhekk għandna d-dmir li nħarsuha u ma nħalluhiex tinqered. Ix-xagħat ukoll huwa sabiħ ħafna. Għall-ewwel ikun iswed imma wara xi ġimgħa jsir aħdar bi strixxi suwed u tikek ħomor. Bħala difiża x-xagħat għandu glandoli wara rasu li jerħu riħa tinten. Ix-xagħat jgħix u jikber fuq il-fejġel jew fuq il-busbież, u jiekol il-weraq ta' dawn il-pjanti.

agrett abjad
david borg 10

fenek selvaġġ
luke saydon 8

vjolin tax-xitwa
glenn ellul 12

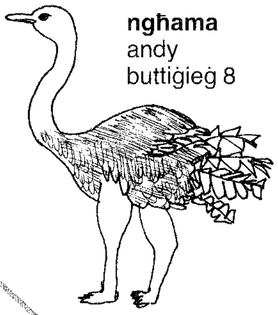
ngħama
andy buttiġieġ 8

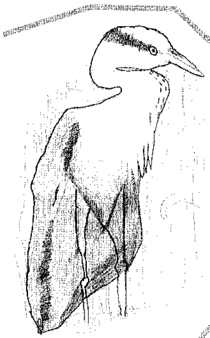
russett griż
gianluca pollacco 8

ċinju
chiara brincat 9

ekidna
jerome vella 10

fjamingu
amanda cassar 10

għasfur ta' san martin
luke micallef 10

faqqiegħ
david attard 11

grawwa
jael agius 11

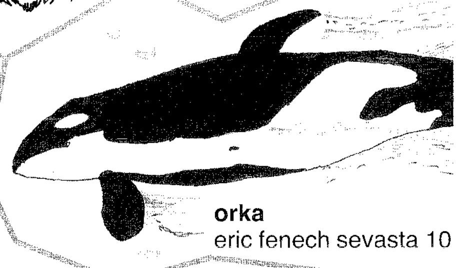
orka
eric fenech sevasta 10

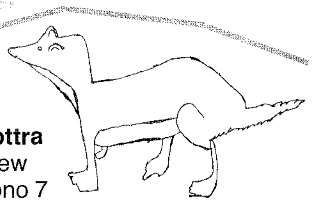
ballottra
andrew debono 7

Ibagħtulna t-tpinġijiet tagħkom!
imma mhux ta' pets jew annimali domestiċi oħra. Tinsewx isimkom, l-età u isem l-annimal jew pjanta

kreaturi mill-ħrejjef Griegi

Sean Caruana Webster

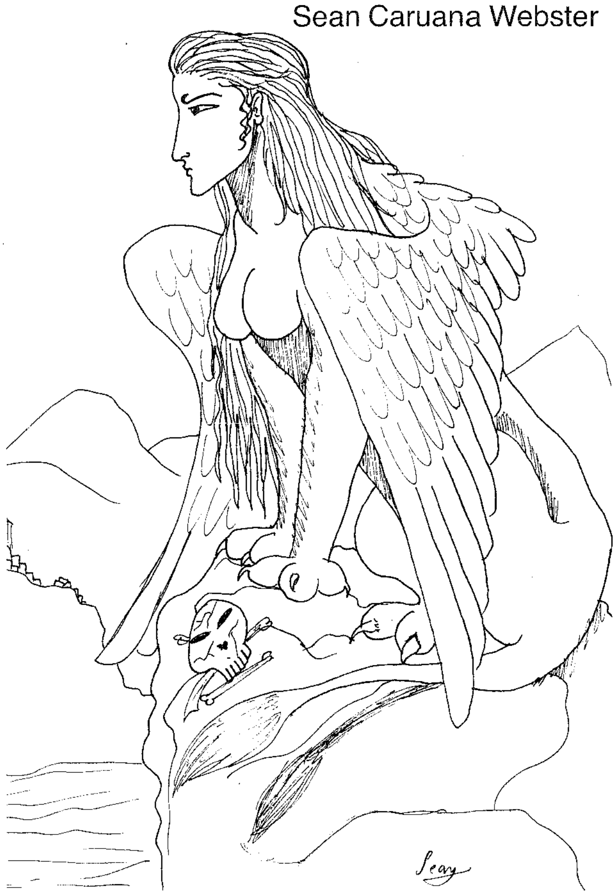
Sean Caruana Webster

Sfinks

Is-Sfinks (jew Sfinġa) kienet kreatura tal-biża', li ntbagħtet fl-art ta' Thebes mill-alla Hera bħala kastig. Kellha ras u sider ta' mara, ġisimha kien ta' ljunessa u kellha wkoll il-ġwienaħ. Missierha kien Tifon u ommha jew Ekidna jew, skond xi rakkonti, Kimera.

Is-Sfinks bdiet tintefa' qrib il-belt ta' Thebes, u ħadet drawwa titterrorizza lil kull min jersaq lejn il-belt. Kull min jitfaċċa, din kienet tistaqsih ħaġa moħġaġa li kienet tgħallmitha mingħand il-Mużi, u min ma jaqtagħhiex kienet taqbeż fuqu u tieklu! Il-mistoqsija kienet: "Liema annimal filgħodu jimxi fuq erba' saqajn, f'nofsinhar jimxi fuq tnejn u filgħaxija jimxi fuq tlieta?" Ħadd ma rnexxielu jaqtagħha, u kulħadd beda jispiċċa pranzu tas-Sfinks! Darba wasal wieħed jismu Oedipus u bħas-soltu s-Sfinks staqsietu l-mistoqsija. Dan fil-pront weġibha: "Ħafifa! It-tweġiba hija: il-bniedem, għax dan jimxi fuq idejh u rkubbtejh fil-bidu ta' ħajtu bħala tarbija, jimxi fuq żewġ saqajn meta jikber, u fuq tlieta meta jixjieħ għax juża l-bastun."

Is-Sfinks tant ħaditha bi kbira li qata' t-tweġiba, li qabżet minn fuq il-blata li kienet toqgħod fuqha u waqgħet fl-abiss. U b'hekk spiċċa t-terrur tas-Sfinks!

FALKO

Żgħażagħ BirdLife Malta

kuċċarda
ritratt ta' Ray Galea

Ħbieb Falkuni!

Erbatax-il darba, matul il-kamp tal-barranin li sar f'Settembru, rajna tajr protett jinqatel. Tajr bħal kuċċard, bagħdan u isqra. Min minnkom tela' l-Buskett jew il-Girgenti jaf x'qed ngħid.

Kerha kienet, għadha u tibqa' li tara tajra l-ġmiel tagħha tintemmilha ħajjitha ħesrem. U għal xhiex? Darba biss rajna kaċċatur jiġbor it-tajra li qatel - l-oħrajn lanqas biss indenjaw jiġbru l-għasafar li qatlu, u telquhom fejn stabtu mal-ħamrija. Araw ftit x'ħela ta' ħajja! B'tir temmew ħajja, u komplew mixjin qisu ma ġara xejn! X'sens għandu dan?

Flimkien mal-barranin li ġew għar-RaptorCamp li organizzajna bħala Falko, ħdimna kemm stajna biex ngħinu lill-pulizija jaqbdu lil dawn il-qattelin.

Inkomplu naħdmu, bla dubju. U nkomplu ngħallmu u nedukaw, għax b'hekk biss xi darba nsolvu l-problema. Importanti ħafna li kull wieħed minnkom jagħti sehmu biex ngħallmu lil ta' madwarna. Intom li qegħdin taqraw tinsabu privileġġjati għax tirċievu dal-magażin b'tant tagħrif tajjeb. Imma dak li titgħallmu żżommuhx għalikom, imm xandruh l-iskola u fil-klassi, fid-dar u fiċ-ċentri taż-żgħażagħ. U ejjew l-attivitajiet ħa titgħallmu aktar.

Tgħiduli: Imma kamp ma kienx hemm dis-sena! Għandkom raġun, tant konna magħfusin bil-kamp internazzjonali, li ma leħħaqniex il-kamp tal-Falko tas-soltu. Skużawna. Issa biex inpattu, se nibdew norganizzaw berdwoċing kull nhar ta' Sibt!

justin

Justin Vassallo
ko-ordinatur Falko

Ġedded il-miżata onlajn

Kont taf li tista' ġġedded il-miżata tiegħek fil-Klabb u fil-Falko mill-internet? Iffranka l-envelope, il-bolla, il-posta u l-ħin, u mur **www.birdlifemalta.org**, ikklikkja **join now**, ikklikkja **Membership Renewal** u imla d-dettalji fil-formola li titfaċċa. Biex tħallas b'dal-mod trid tintuża credit card.

7 novembru 2004

attività 13+

Daqqa t'id fil-foresta

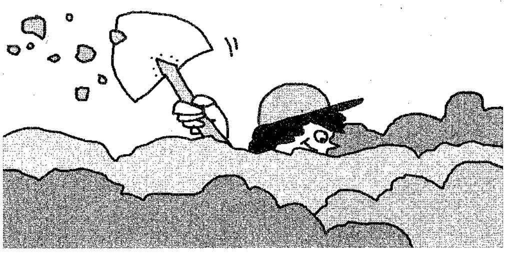

Victor Falzon

Se mmorru filgħodu nagħtu daqqa t'id fil-Foresta 2000. Ray Vella, ir-ranger tal-proġett, għandu biċċtejn xogħol sbieħ lesti għalina. Wara mmorru nagħmlu barbikju l-Għadira, u jekk tkun sħana forsi ninżlu ngħumu wkoll. Nispiċċaw xi 4pm. Min hu interessat iċempel lil BirdLife fuq **21347646** jew jibgħat imejl lil **jv@birdlifemalta.org**

19 novembru 2004

attività 13+

Mixja bil-lejl

Niltaqgħu s-Saqqajja fit-8pm, u nibdew mixjin. Ir-rotta għadha mhix deċiża, imma fi ħniex se nimxu fit-tul xi 1.5hr kollox - jigifieri ħadd m'għandu għalfejn jaqta' qalbu :) Fejn naslu, nitilgħu t-tined u norqdu. Filgħodu nagħmlu ftit seawatching. Min hu interessat iċempel lill-BirdLife (sas-17th), biex inkunu ċerti li se jkollna biżżejjed tined.

Kull nhar ta' Sibt

attività 13+

Berdwoċing

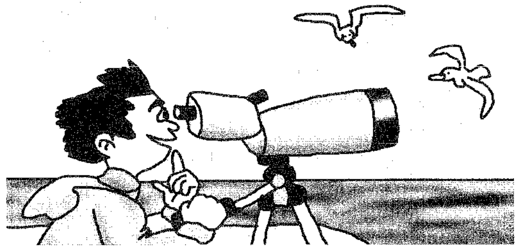

Victor Falzon

Se nibdew niltaqgħu kull nhar ta' Sibt f'xi 6am f'Bieb il-Belt u mmorru berdwoċing fl-inħawi tal-brejkwoter. Min hu interessat iċempel lil Carl fuq **99832213** jew jibgħat imejl lil **cc@birdlifemalta.org** Jekk inkunu biżżejjed nies, norganizzaw trasport bil-minivan!

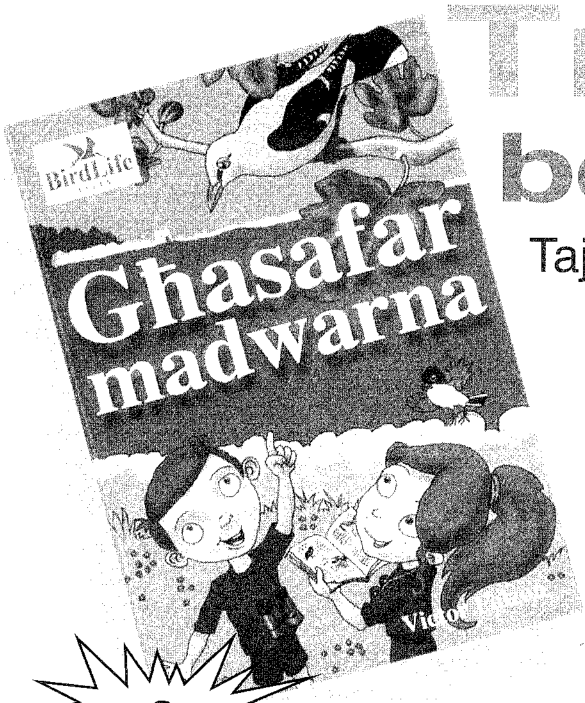

Lm2.05

Trid berdwoċer?

Tajjeb! Għax għadna kemm ħriġna ktieb ġdid għalik...

- bil-Malti, miktub **għat-tfal**
- jittratta **100 għasfur**
- kull għasfur impitter **bil-kulur**
- kull għasfur **impitter kbir**
- **tagħrif** fuq kull għasfur
- pariri fuq **kif tagħrafhom**
- fih **60** paġna
- **bil-kulur** minn qoxra sa qoxra

Il-ktieb qiegħed għall-bejgħ mill-Għadira, mis-Simar jew mill-uffiċċju tal-BirdLife f'Ta' Xbiex
Biex tordnawh bil-posta ċemplu **21347646** (Mon-Fri 9am-1pm) jew ibagħtu imejl lil **office@birdlifemalta.org**

Ħarġa Selmun

L-inħawi ta' Selmun u l-iMġiebaħ huma sbieħ u għall-beraħ, u l-kampanja għadha kwieta u mhix mibnija. Hemm diversi ambjenti bħal xagħri, bosk, wied bil-qasab, art maħduma, art mitluqa eċċ. Insomma, aħna ddeċidejna li mmorru passiġġata f'dawk in-naħat biex ingawdu n-natura u naraw narawx xi ftit għasafar interessanti. Tiġu magħna?

Jekk iva, hawn huma d-dettalji...

Dan **buċaqq tax-xitwa** - probabbli dakinhar narawh u nisimgħuh!

Data: **il-Ħadd 28 Nov 2004**
Niltaqgħu: **ħdejn il-kappella ta' Selmun**
Ħin: **9am**
Nispiċċaw: **xi nofsinhar**
Età: **kulħadd merħba!**

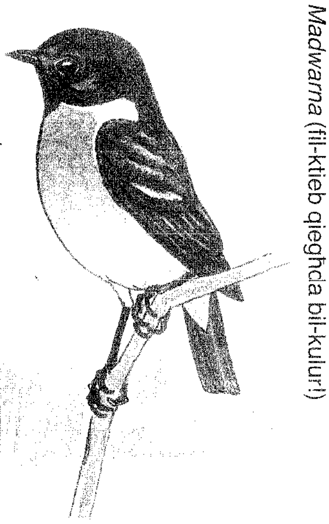

L-istampa tal-buċaqq meħuda mill-ktieb *Għasafar Madwarna* (fil-ktieb qiegħda bil-kulur!)

pawċijiet
tad-drapp
bi stampa
ta' venew itir.
3 kuluri - isfar,
roża u lilà.
Issibuhom
mill-Għadira,
mis-Simar
jew ċempel lill-BirdLife

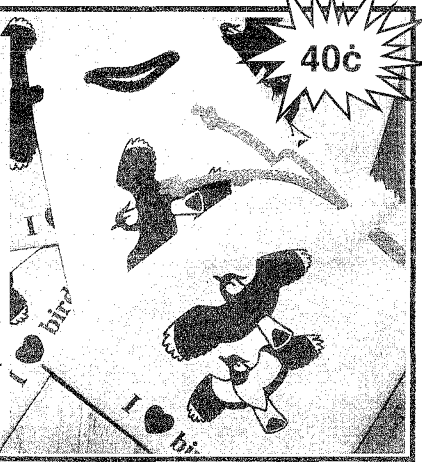

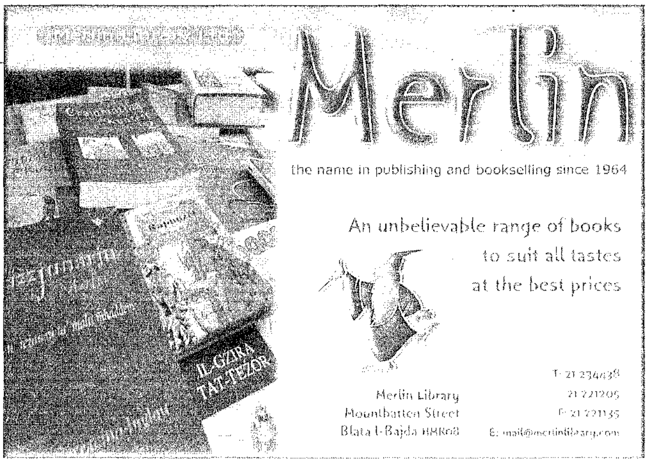

mid-djarju tal-berdwoċer

Jason Aloisio

lulju

F'Lulju bdiet tinħass l-ewwel ċaqliqa tal-passa tal-ħarifa. Deher l-ewwel **kwakk** u xi żewġ **irsieset griżi**, kif ukoll xi **daqquqa tat-toppu**, **tajr isfar** u **gamiem**. Max-xatt u fir-riservi tfaċċa l-**għasfur ta' San Martin**. Bħas-soltu, kellna rekords ta' xi erba' **pitirrossi** u numru żgħir ħafna ta' għasafar ta' l-għana, speċjalment **sponsuni**.

Fil-Buskett bejtu par **żanżarell tat-tikek** u anke par **ħuttaf**. Reġa' bejjet ukoll il-**gamiem tal-kullar**, fl-istess inħawi tas-sena l-oħra. Il-**gallozz iswed** bejjet f'post ġdid f'Għawdex. Fl-Għadira kien hemm il-frieħ tal-**monakella**, u fis-Simar spikkaw il-bejtiet tal-**bufula tal-qasab**. Fil-lista qasira ta' għasafar li dehru barra minn żmienhom spikkaw **vjolin tax-xitwa** u żewġ **kuluverti tas-salib**.

F'postijiet bħas-Salina eċċ waqfu jistrieħu u jnaqqu d-dud xi għasafar tal-plajja. Mal-**pispisella** u mas-**swejda ċara**, il-**fras-servjent** u l-**pispisella tad-dabra**, kien hemm min ra oħrajn iktar rari, bħall-**girwiel prim** u l-**monakella żgħira**.

Il-**bies tar-reġina** kien l-uniku tajra tal-priża li dehret.

awwissu

Fl-eqqel tas-sajf bdew jidhru l-ewwel tajr tal-priża. Mal-**bies tar-reġina** deher l-ewwel **kuċċard** u **bagħdan aħmar**. Dawn żdiedu fl-aħħar ġimgħa tax-xahar. Kellna ftit rekords ta' **ċikonji bojod** u **ċikonji suwed**, **vellerani** u **astun iswed**. Passew ftit **irsieset griżi** u numru sabiħ ta' **kwakk**. Dehru wkoll xi qtajja' **qerd in-naħal**, u max-xtut żdiedu l-għasafar tal-plajja, fosthom il-**gallina tal-baħar**, **fras-servjent**, **gurlin**, **girwiel** u anke **girwiel nordiku**. F'inħawi miftuħin tfaċċat il-**kuda**. Il-**bufula passajra** kompliet tidher u ġew ukoll xi ftit **sofor**. Fil-widien instemgħu l-ewwel **rożinjoli**.

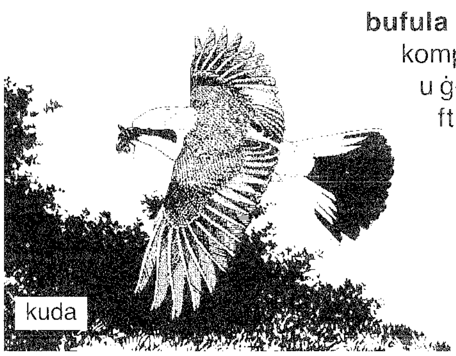

kuda

L-ismijiet ta' l-għasafar qegħdin skond iċ-ċeklist riveduta li ħarġet il-BirdLife dan l-aħħar. Għal kopja tal-ktejjeb ċempel **21347646** jew ikteb lil **office@birdlifemalta.org**

Did-darba flok ittra għandna poeżija li bagħtitilna **Joanne Vella**, membru ta' 13-il sena mill-Mellieħa. Il-poeżija għandna x'taqsam ma' dik l-aħbar fejn kaċċatur kien qatel dawk il-paletti. Qed inġibu l-poeżija bl-Ingliż, kif kitbitha Joanne...

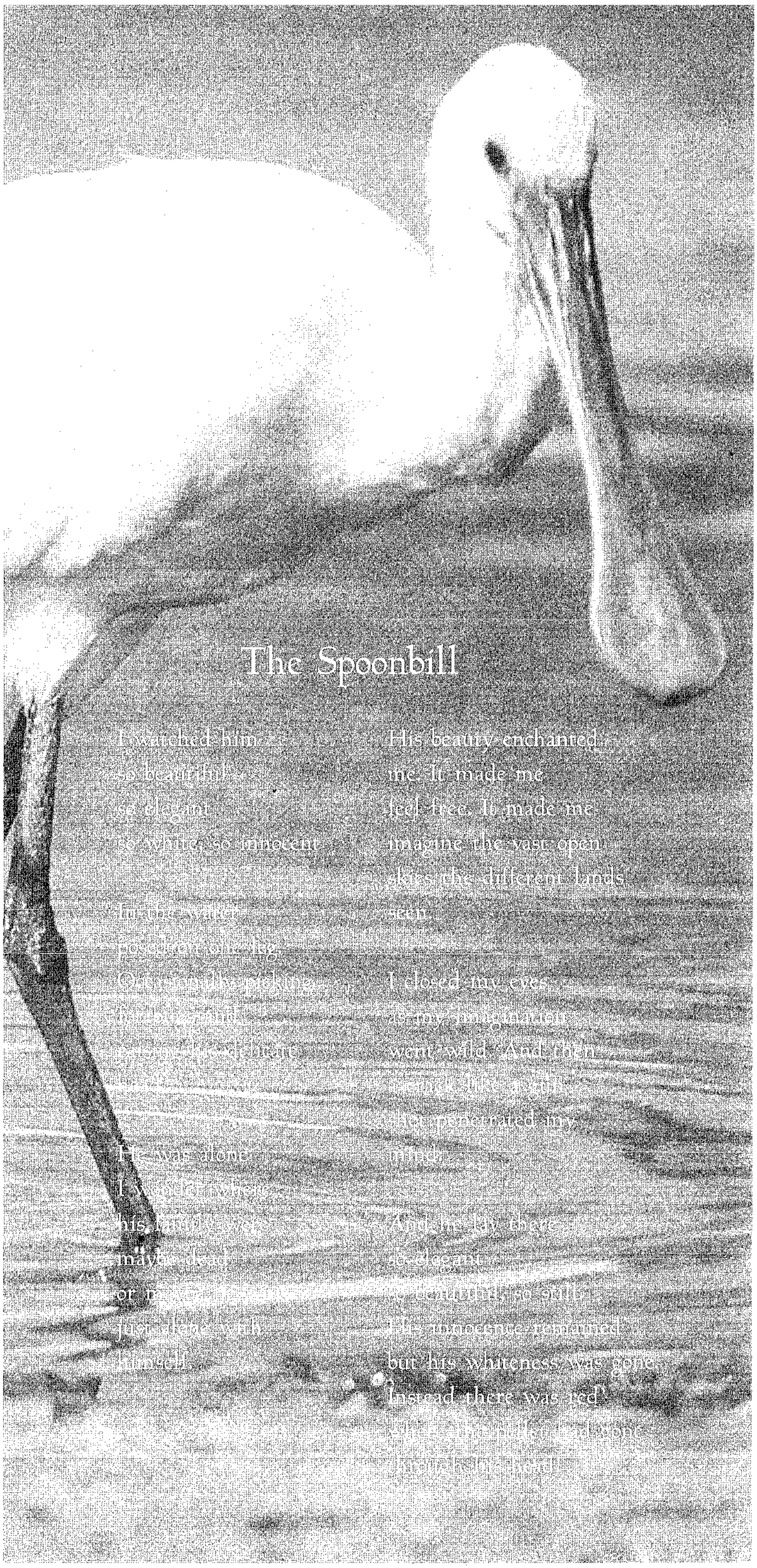

www.birdlifemalta.org

Xagħat strixxat!

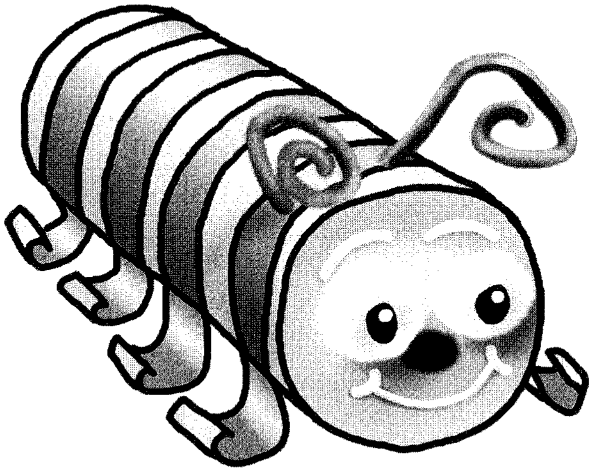

Għandek bżonn

bott tond b'għatu (bħal tal-Pringles) • karta twila daqs il-bott u wiesgħa biżżejjed biex iddur miegħu • kuluri differenti ta' pannu jew drapp oħxon ieħor • 2 blalen tat-tajjar • pipe cleaner • roll tat-tojlit pejper • kolla bajda • mqass • żebgħa

Kif tagħmel

1 Dellek barra tal-bott bil-kolla u iksih bil-karta.
2 Aqta' strixxi drapp u dawwarhom mal-bott.
3 Dellek l-istrixxi bil-kolla u waħħalhom fuq il-karta.
4 WIĊĊ: Aqta' ċirku tal-karti u iksi l-qiegħ tal-bott bih Għall-għajnejn, waħħal 2 blalen tat-tajjar u mid-drapp aqta' 2 ħabbiet u 2 ħuġbejn. Aqta' wkoll ħalq u mnieħer u waħħalhom (ara l-istampa).
5 ANTENNI: Taqqab 2 toqbiet fil-parti ta' fuq tar-ras. Daħħal tarf ta' pipe cleaner f'waħda mit-toqob, imbuttaha u iġbidha mit-toqba l-oħra sakemm iż-żewġ truf jiġu ndaqs. Innukklahom fit-tarf.
6 SAQAJN: Mir-roll, aqta' 3 ċrieki wesgħin xi 2.5ċm. Aqta' kull ċirku min-nofs u iżbgħu. Meta jinxef, waħħlu mal-ġisem tax-xagħat ħdejn ir-ras b'mod li n-naħa l-oħra tinnokkla 'l barra - din hija sieq waħda. Waħħal sieq oħra bħalha n-naħa l-oħra tal-bott, u waħħal l-4 saqajn l-oħra (tista' tagħmel iżjed b'aktar rollijiet).
7 Meta kollox jinxef sew, tista' tneħħi l-għatu tal-bott u terfa' fih li trid - lasktijiet tax-xagħar, bolol użati, ħwejjeġ żgħar tal-pupa eċċ.

Għal kull membru li ddaħħal fil-Klabb inti tieħu

- **3 pitazzi**
- **stiker bil-kulur**
- **10 punti fil-Ħuttafattiva**

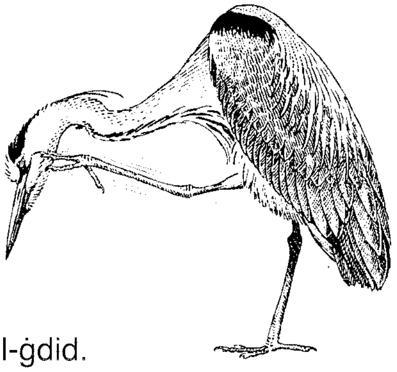

Ħajjar lil sħabek u lil ħutek jidħlu fi Klabb Ħuttaf...
Tiħom kopja ta' dil-formola biex jimlewha...
Imla isfel nett id-dettalji tiegħek stess...
Ibgħat kollox lil BirdLife Malta, flimkien mal-Lm2 tal-membru l-ġdid.

Dettalji tal-membru l-ġdid

isem u kunjom ____________________
indirizz ____________________
____________________ postcode ________
data tat-twelid ________ telefon ________ imejl ________
liema skola jattendi ____________________

Dettalji tiegħek stess

isem u kunjom ____________________
indirizz ____________________
____________________ postcode ________
membership number ________ telefon ________ imejl ________
liema skola tattendi ____________________

Ibgħat kollox lil **BirdLife Malta 57/28 Triq Rigord, Ta' Xbiex MSD 12.**
Tibgħatx flus bil-posta, imma ċekk (pagabbli lil BirdLife Malta) jew 29 bolla tas-7ċ (jekk self-adhesive tant aħjar!).

Tqattax il-magażin - agħmel kopja!

karta riċiklata

SPOT THE DIFFERENCE COMPETITION

There are 6 differences for you to find!

FUN PACKED FOR THIRSTY KIDS ON THE GO

Ready to drink RIBENA that's bursting with Vitamin C goodness
No artificial Colour, Flavour or Sweetener

Xarba tajba u sustanzjuża hi b'togħma tal-blackcurrant hi r-RIBENA. Minħabba li l-ġisem ma jipproduċix Vitamina C, għandna bżonn insibu sorsi differenti ta' din il-vitamina, li hi tant bżonjuża għalina lkoll.

ISEM: ____________________

INDIRIZZ: ____________________

____

Immarka d-differenzi u ibgħat il-paġna lil Kompetizzjoni Ribena, Simonds Farsons Cisk plc. Notabile Road, Mrieħel BKR 01

Ribena fiha tliet darbiet aktar Vitamina C mil-laring!